

РЕЦЕНЗІЯ
на рукопис дисертації Зосяк Руслани Іванівни
"ОСОБИСТІСНА ТЕРАПІЯ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО
ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА",
на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
053 Психологія

Тема дисертаційного дослідження Р.І. Зосяк є особливо актуальною в сучасних складних реаліях розвитку вітчизняної психологічної науки і практики. Адже особистісна терапія під час навчання та практики психолога в мирний час є ключовою для самопізнання, етичності та запобігання вигоранню. В умовах же повномасштабної війни в Україні, її значення зростає в рази, перетворюючись на необхідну вимогу професійної підготовки та практики.

Відсутність власного психотерапевтичного досвіду чи неможливість його отримання на різних етапах підготовки фахівців призводить не тільки до професійних ризиків у емоційній сфері, а й може завдати шкоду клієнтам, пацієнтам. Узагальнюючи основні результати сучасних досліджень у цій сфері, можна із впевненістю стверджувати, що особиста терапія є емоційно важливим та професійно формувальним досвідом, який має бути однією з головних складових частин професійного становлення та розвитку фахівців охорони здоров'я, психологів та психотерапевтів.

Таким чином, дисертаційне дослідження Р.І.Зосяк демонструє безумовний теоретичний та практичний інтерес. У роботі сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, що забезпечило проведення його на якісному науковому рівні. Ґрунтовна теоретико-методологічна основа та адекватне використання методів дослідження сприяли успішному вирішенню автором поставлених завдань.

До найбільш вагомих теоретичних здобутків дисертантки слід віднести узагальнення наукової інформації щодо проблеми фахової підготовка майбутнього психолога, обґрунтування змісту і сутності соціально-психологічних чинників професійної підготовки майбутнього психолога в

умовах воєнного стану. В рамках теоретичного дослідження здійсненого дисертанткою, охарактеризовано особливості сучасних технологій професійної підготовки майбутніх психологів в Європейському та Українському освітньому середовищі.

Дисертанткою запропоновано психодіагностичний комплекс, застосування якого дало можливість емпірично дослідити та проаналізувати особливості психологічних компонентів і соціально-психологічних чинників професійного зростання майбутнього психолога. Слід позитивно відмітити авторську модель вивчення професійного становлення психолога з урахуванням досвіду особистісної терапії, яка базується на поєднанні валідних психодіагностичних методик і психодинамічного розуміння особистісної трансформації. Заслуговує на увагу об'ємність і ретельність кількісного опрацювання результатів констатувального експерименту, із застосуванням методів математичної статистики.

На основі аналізу здобутків емпіричного дослідження дисертанткою обґрунтовано модель інтеграції особистісної терапії в освітній процес, яка представляє науковий та практичний інтерес і може бути рекомендованою до впровадження в ході професійної підготовки майбутніх психологів.

У третьому розділі дисертації презентовано програму формувального експерименту, що мав на меті продемонструвати роль особистісної терапії у професійному зростанні майбутнього психолога. Програму розроблено з урахуванням авторської моделі інтеграції особистісної терапії в освітній процес. В основу програми покладено концептуальні ідеї психодинамічного підходу та принципи усвідомлення несвідомого, інтерпретації внутрішніх конфліктів і поступової інтеграції особистісного досвіду у професійне «Я». Здобутком запропонованої програми є те, що вона поєднує терапевтичний, навчальний і розвивальний потенціал, забезпечуючи становлення фахівця, здатного до глибокої професійної рефлексії та відповідальної взаємодії з іншими. Результати апробації програми засвідчують її ефективність.

На основі проведеного дослідження автором сформульовано ряд наукових висновків, що відображають його логіку та характер реалізованості поставлених завдань.

Ключові положення дисертаційної роботи у повному обсязі викладено в достатній кількості наукових публікацій Р.І. Зосяк. Теоретичні та практичні положення дисертації доповідалися й отримали схвалення на міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференціях.

Даючи рецензованій дисертації загалом позитивну оцінку, звернемо увагу авторки на окремі зауваження та побажання:

1. Потребує уточнення понятійний апарат дослідження, презентований у вступі до роботи.
2. Логіка параграфу 1.1. «Професійна підготовка майбутнього психолога як умова його самоздійснення» потребує обґрунтування поняття «самоздійснення» чи «самоздійснення психолога», що належить до ключових наукових категорій цього підрозділу.
3. Змістове наповнення параграфу 1.2 «Методологічні основи проблеми професійного зростання майбутнього психолога» містить цінну інформацію щодо сертифікаційних вимог міжнародних та українських асоціацій психотерапії. Але власне методологічні основи професійного зростання психолога потребують конкретизації.
4. Бажано також вказати визначення поняття професійного зростання психолога, яке є базовим у дисертаційному дослідженні.
5. У параграфі 1.3 «Соціально-психологічні чинники професійної підготовки майбутнього психолога в умовах воєнного стану» авторка зазначає, що: «... внутрішня структура психолога як суб'єкта допомоги — це не лише інструментальна компетентність, а система афективної, ідентифікаційної та рефлексивної зрілості». Сутнісний зміст твердження не викликає сумніву. Але поняття «внутрішня структура психолога» не є науково коректним та зрозумілим.

6. Не викликає сумніву, що одним з найбільш цінних здобутків дисертантки є модель інтеграції особистісної терапії в освітній процес. Вона характеризується глибиною та системністю аналізу. Але її теоретико-методологічне обґрунтування потребує доопрацювання, особливо через окреслення логічних ланцюгів між викладеними у першому розділі теоретичними засадами дослідження та аналітичними міркуваннями у другому розділі.
7. У висновках до розділу 3 «Психологічні умови професійного зростання майбутнього психолога на сучасному етапі розвитку суспільства» варто чіткіше окреслити заявлені умови.
8. Дисертація містить стилістичні помилки та огріхи технічного оформлення.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Таким чином, дисертація Р.І.Зосяк являє собою завершене самостійне дослідження, результати якого мають теоретичне й практичне значення; відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів та, за умови доопрацювання, може бути рекомендованим до захисту у одноразовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензент:
кандидат психологічних
наук, доцент кафедри
теоретичної та консультативної
психології

Бігун Н.І.

Зав. канцелярією Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова

20 26 р.